

Predmet C-294/24 [Zadžova]ⁱ

**Sažetak zahtjeva za prethodnu odluku sastavljen na temelju članka 98.
stavka 1. Poslovnika Suda**

Datum podnošenja:

24. travnja 2024.

Sud koji je uputio zahtjev:

Rajonen sad Burgas (Bugarska)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

24. travnja 2024.

Tužitelj iz glavnog postupka:

„Vodosnabdjavane i kanalizacija” EAD

Tuženik iz glavnog postupka:

ED

ⁱ Naziv ovog predmeta je izmišljen i ne odgovara stvarnom imenu nijedne stranke u postupku.

Predmet glavnog postupka

Tužbeni zahtjevi za utvrđivanje tuženikovih obveza prema tužitelju u iznosu od 693,56 bugarskih leva, koji se odnosi na iznos glavnice za isporučenu, odvedenu i obrađenu vodu, uvećan za zakonske kamate na navedeni iznos glavnice od trenutka podnošenja zahtjeva sudu, odnosno 27. listopada 2023., do konačnog podmirenja obveze, te u iznosu od 81,30 bugarskih leva, koji se odnosi na naknadu štete zbog zakašnjenja za razdoblje od 25. rujna 2021. do 24. listopada 2023.

Predmet i pravna osnova zahtjeva za prethodnu odluku

Postupak je pokrenut na temelju članaka 628. do 633. Graždanski procesualen kodeksa (Zakonik o građanskom postupku, u daljnjem tekstu: GPK) u vezi s člankom 267. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU).

Prethodno pitanje

Treba li članak 3. stavak 1. Direktive Vijeća 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim odredbama u potrošačkim ugovorima tumačiti na način da odredba kao što je ona utvrđena u članku 3.[1.] stavku 2. Općih uvjeta poslovanja društva Vodosnabdjavane i kanalizacija Burgas (Vodoopskrba i kanalizacija u Burgasu, u daljnjem tekstu: opskrbljivač vodom u Burgasu) na štetu potrošača uzrokuje znatniju [i neopravdanu] neravnotežu u pravima i obvezama stranaka iz Općih uvjeta poslovanja u pogledu okolnosti da naplativost tražbine u skladu s tom odredbom iz Općih uvjeta poslovanja odnosno početak roka zastare za tražbinu za usluge koje opskrbljivač vodom u Burgasu pruža potrošačima ovisi isključivo o postupanju opskrbljivača vodom prilikom izdavanja računa, čak i ako ne ispuni obvezu izdavanja mjesečnih računa?

Navedeni propisi Unije i sudska praksa

Direktiva Vijeća 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim odredbama u potrošačkim ugovorima, članak 3. stavak 1.

Direktiva 2011/83/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2011. o pravima potrošača, izmjeni Direktive Vijeća 93/13/EEZ i Direktive 1999/44/EZ Europskog parlamenta i Vijeća te o stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 85/577/EEZ i Direktive 97/7/EZ Europskog parlamenta i Vijeća, članak 1., članak 2. točka 1., članak 3. i članak 4.

Ugovor o Europskoj uniji, članak 19.

Ugovor o funkcioniranju Europske unije, članak 169.

Navedeni nacionalni propisi i sudska praksa

Zakon za zaštita na potrebitelite (Zakon o zaštiti potrošača, u daljnjem tekstu: ZZP), članak 143.; članak 13. Dopalnitelnih razporedbi (Dodatne odredbe)

GPK, članci 5. do 13. i članak 236.

Zakon za normativnite aktove (Zakon o normativnim aktima, u daljnjem tekstu: ZNA), članak 46.

Zakon za zadalženijata i dogovorite (Zakon o obveznim odnosima i ugovorima, u daljnjem tekstu: ZZD):

Članak 69. Ako se na obvezu ne primjenjuje rok, vjerovnik može zahtijevati da se ona odmah ispuni.

Članak 84. Ako je određen dan za ispunjenje obveze, istekom tog dana dužnik dolazi u status neispunjenja obveze. [...]

Ako nije određen dan za ispunjenje, dužnik dolazi u status neispunjenja obveze kad ga vjerovnik opomene.

Članak 111. Nakon isteka tri godine zastarijevaju:

[...]

(b) (izmijenjeno – Daržaven vestnik (bugarski službeni list) br. 12/1993) prava na naknadu štete i ugovorne kazne zbog neispunjenja ugovora;

(c) prava na najamninu, kamate i druga plaćanja koja se ponavljaju.

Članak 114. Zastara počinje teći na dan kada tražbina postane naplativa.

Ako je ugovoreno da tražbina postaje naplativa tek nakon opomene, zastara počinje teći na dan kada je nastala obveza.

Članak 119. Prestankom glavne tražbine prestaju i sporedne tražbine koje proizlaze iz nje, čak i ako one još nisu zastarjele.

Opći uvjeti poslovanja za usluge vodoopskrbe i odvodnje koje potrošačima pruža opskrbljivač vodom, odnosno Grad Bargas:

Članak 7. Opskrbljivač vodom ima pravo

1. na to da mu potrošač pravodobno plati iznose koje mu duguje za pružene usluge vodoopskrbe i odvodnje;

Članak 31. (1) Opskrbljivač vodom mjesečno izdaje račune, osim ako je izričito ugovoreno drugo obračunsko razdoblje.

(2) Iznose koje duguju za primljene usluge vodoopskrbe i odvodnje potrošači su dužni platiti u roku od 30 dana od trenutka izdavanja računa.

Članak 42. Ako pravodobno ne plati usluge koje je primio, potrošač je opskrbljivaču vodom dužan platiti naknadu štete u iznosu zakonskih kamata u skladu s člankom 86. stavkom 1. [ZZD-a] od prvog dana nakon što nastupi dospijeeće do dana uplate dugovanog iznosa na račun opskrbljivača vodom.

Presuda br. 801 Sofijski gradski sada (Gradski sud u Sofiji, Bugarska) od 11. travnja 2022. u građanskom predmetu br. 6686/2021;

presuda br. 806 Rajonen sada Plovdiv (Općinski sud u Plovdivu, Bugarska) od 28. veljače 2019. u građanskom predmetu br. 6360/2018;

presuda br. 293 Okržen sada Varna (Okružni sud u Varni, Bugarska) od 16. travnja 2020. u žalbenom postupku povezanom s trgovačkom stvari br. 125/2020;

presuda br. 849 Okržen sada Burgas (Okružni sud u Burgasu, Bugarska) od 15. kolovoza 2022. u žalbenom postupku povezanom s trgovačkom stvari br. 857/2022

Sažet prikaz činjenica i postupka

- 1 Postupak u građanskom predmetu pred Rajonen sadom Burgas (Općinski sud u Burgasu, Bugarska) pokrenut je tužbenim zahtjevima koje je Vodossnabdjavane i kanalizacija EAD (opskrbljivač vodom koji ima pravni oblik dioničkog društva s jednim članom (*ednolično akcionerno društvo*)) podnio protiv osobe ED i kojima se zahtijeva da se u pogledu pravnih odnosa između stranaka utvrdi da je, u skladu s člankom 415. stavkom 1. točkom 2. u vezi s člankom 422. GPK-a te u vezi s člankom 79. i člankom 86. stavkom 1. ZZD-a, tuženik tužitelju dužan platiti sljedeće: iznos od 693,56 bugarskih leva, koji se odnosi na iznos glavnice za isporučenu, odvedenu i obrađenu vodu na mjestu potrošnje u gradu Burgasu za obračunsko razdoblje od 17. ožujka 2020. do 12. svibnja 2023. i računovodstveno razdoblje od 25. kolovoza 2021. do 25. svibnja 2023., uvećan za zakonske kamate na navedeni iznos glavnice od dana pokretanja postupka pred sudom, odnosno 27. listopada 2023., do konačnog podmirenja obveze, te iznos od 81,30 bugarskih leva, koji se odnosi na naknadu štete zbog zakašnjenja za razdoblje od 25. rujna 2021. do 24. listopada 2023.

Ključni argumenti stranaka glavnog postupka

- 2 Tužitelj ističe da, u skladu s tužiteljevim Općim uvjetima poslovanja, tuženika treba smatrati potrošačem usluga vodoopskrbe i odvodnje za spornu nekretninu. Tuženik je u spornom razdoblju trošio isporučenu, odvedenu i obrađenu vodu na spornom mjestu potrošnje, za što su mu izdani odgovarajući računi, te tuženik nije

ispunio obveze koje su proizlazile iz tih računa u roku od 30 dana od datuma izdavanja odgovarajućeg računa u skladu s člankom 3.[1.] stavkom 2. Općih uvjeta poslovanja. Tuženikovo neispunjenje obveza razlog je za nastanak obveze plaćanja naknade štete zbog zakašnjenja od trenutka dospijeca odgovarajućeg računa. Tužitelj je ishodio platni nalog za sporne obveze koji je dužniku dostavljen u skladu s člankom 47. stavkom 5. GPK-a, a iz uputa suda proizlazi pravni interes podnositelja zahtjeva za podnošenje predmetne tužbe u skladu s člankom 422. GPK-a.

- 3 Zahtijeva se da se prihvate podneseni tužbeni zahtjevi.
- 4 Zahtijeva se naknada sudskih troškova i troškova postupka.
- 5 Tuženik je u skladu s člankom 131. stavkom 1. GPK-a u zakonskom roku dostavio odgovor na tužbu, u kojem ističe da su podneseni tužbeni zahtjevi neosnovani. Oспорava se tužiteljeva tvrdnja da je tuženik vlasnik nekretnine odnosno potrošač usluga vodoopskrbe i odvodnje. Oспорava se potrošnja u nekretnini koju je istaknuo tužitelj odnosno iznos tražbina. Iznosi se prigovor da je istekao trogodišnji rok zastare za tražbine. Oспорava se pravo na kamate.
- 6 Zahtijeva se da se odbiju podneseni tužbeni zahtjevi.

Sažet prikaz obrazloženja zahtjeva za prethodnu odluku

- 7 Ovaj postupak pokrenut je tužbom koju je opskrbljivač vodom podnio protiv fizičke osobe koja je državljanin države članice Europske unije, odnosno Republike Bugarske. Nije sporno da je tuženik, kao fizička osoba koja je stranka ugovora o vodoopskrbi, „potrošač” u skladu sa svim definicijama iz prava Unije i bugarskog prava. Navodi se da je tuženik stekao vlasništvo nad nekretninama u Republici Bugarskoj i da je u tom pogledu, na temelju općih uvjeta poslovanja koje je odobrio opskrbljivač vodom, dužan platiti potrošenu količinu vode, ali da to nije učinio za određeno razdoblje. U tom kontekstu zahtijevaju se naknada vrijednosti isporučene količine vode i naknada štete zbog zakašnjenja u iznosu zakonskih kamata (zatezne kamate).
- 8 Najprije će se pojasniti određeni termini koji su karakteristični za nacionalno pravo Republike Bugarske. U ZZD-u se jasno razlikuju naplativost tražbine i dospijeca obveze, odnosno dužnikov status neispunjenja obveze. Naplativost tražbine (odnosno obveze) apstraktna je mogućnost vjerovnika da naplati tražbinu. Ako se na obvezu primjenjuje rok, odnosno ako su stranke ugovorile rok nakon čijeg isteka treba ispuniti obvezu, naplativost nastupa istekom tog roka te u tom trenutku počinje teći rok zastare; ako se na obvezu ne primjenjuje rok, odnosno ako stranke nisu ugovorile rok nakon čijeg isteka treba ispuniti obvezu, naplativost nastupa odnosno rok zastare počinje teći nastankom obveze, kao što proizlazi iz članka 114. stavka 2. ZZD-a. Dospijeca je trenutak nakon kojeg dužnik dolazi u status neispunjenja obveze, a vjerovnik može naplatiti tražbinu. Ako se na obvezu primjenjuje rok, dospijeca nastupa istekom tog roka te dužnik

dolazi u status neispunjenja obveze (u slučaju obveza na koje se primjenjuje rok, trenutak naplativost i trenutak dospijeca ili statusa neispunjenja obveze podudaraju se, odnosno nastupaju istekom roka koji su ugovorile stranke). Ako se na obvezu ne primjenjuje rok, dospijeca odnosno dužnikov status neispunjenja obveze može nastupiti tek kad vjerovnik izričito opomene dužnika u skladu s člankom 84. stavkom 2. ZZD-a (drugim riječima, u slučaju obveza na koje se ne primjenjuje rok naplativost nastupa kad nastane obveza, a status neispunjenja obveze nastupa kad dužnik primi opomenu). Značenje dospijeca i statusa neispunjenja obveze povezano je s time da je nakon njihova nastupanja, od dana koji slijedi nakon dana dolaska u status neispunjenja obveze do konačnog podmirenja obveze, dužnik dužan platiti zatezne kamate.

- 9 U pogledu predstojećeg djelovanja suda nastaju određene poteškoće koje, prema mišljenju vijeća koje donosi odluku, ugrožavaju jamstvo djelotvornih pravnih lijekova u području na koje se primjenjuje pravo Unije, odnosno u području zaštite potrošača. U članku 31. stavku 1. Općih uvjeta poslovanja za usluge vodoopskrbe i odvodnje koje potrošačima pruža opskrbljivač vodom, odnosno Grada Burgasa, predviđa se da opskrbljivač vodom izdaje mjesečne račune, osim ako je izričito ugovoreno drugo obračunsko razdoblje. Međutim, u članku 31. stavku 2. Općih uvjeta poslovanja utvrđeno je da su iznose koje duguju za primljene usluge vodoopskrbe i odvodnje potrošači dužni platiti u roku od 30 dana od trenutka izdavanja računa. Naplativost i dospijeca tražbina opskrbljivača vodom ujednačeno su uređeni u općim uvjetima poslovanja opskrbljivača u svim gradovima Republike Bugarske, dakle u Sofiji, Plovdivu, Varni, Burgasu itd. Stoga nacionalni sudovi postupaju identično ako potrošač istakne prigovor zastare tražbina opskrbljivača vodom za pružene usluge, pri čemu polaze od sljedeće pretpostavke: uzimaju se u obzir članak 114. ZZD-a, u skladu s kojim rok zastare počinje teći na dan kada tražbina postane naplativa, i okolnost da naplativost nastupa istekom roka za plaćanje ako su stranke ugovorile takav rok; u ovom slučaju rok je ugovoren jer u skladu s člankom 31. stavkom 2. Općih uvjeta poslovanja opskrbljivača vodom obveze za primljene usluge treba ispuniti u roku od 30 dana od trenutka izdavanja računa. Pitanje je li tražbina prodavatelja robe ili pružatelja usluge u cijelosti ili djelomično zastarjela sudovi stoga ocjenjuju na temelju toga je li opskrbljivač vodom izdao račun i je li od tog trenutka istekao rok od 30 dana. Stranke načelno mogu ugovoriti rok za podmirenje obveza iz ugovora koji su sklopile, pa tako i u okviru općih uvjeta poslovanja. Ako je takav rok ugovoren, istekom ugovorenog roka nastupa naplativost odnosno počinje teći rok zastare. Problem koji potrošače u tom slučaju dovodi u nejednak položaj proizlazi iz toga što je u Općim uvjetima poslovanja opskrbljivača vodom ugovoreno da taj rok počinje teći u trenutku izdavanja računa. Naplativost tražbine prodavatelja robe ili pružatelja usluge odnosno početak roka zastare za tu tražbinu stoga nastupa nakon izdavanja računa, čime počinje teći rok od 30 dana, a tek nakon njegova isteka počinje teći rok zastare. Stoga početak roka zastare zapravo ovisi o postupanju prodavatelja robe ili pružatelja usluge, što je opterećenje za potrošača jer je moguće i nerijetko se događa da prodavatelj robe ili pružatelj usluge ne izdaje račune mjesečno, kad nastane odgovarajuća mjesečna obveza, kao što je to predviđeno u članku 31. stavku 1. točki (a) Općih uvjeta poslovanja

opskrbljivača vodom u Burgasu, nego izdaje račun mnogo kasnije, čime zapravo odgađa zastaru svojih tražbina. Vijeće koje donosi odluku smatra da to dovodi do dvojbi u pogledu moguće nepoštenosti odredbe članka 31. stavka 2. Općih uvjeta poslovanja opskrbljivača vodom u Burgasu jer ona omogućuje prodavatelju robe ili pružatelju usluge da naplativost tražbina, a time i početak rokova njihove zastare, jednostrano odredi na štetu potrošača. Zbog toga je pak potrebno tumačenje Suda Europske unije u pogledu toga je li članak 31. stavak 2. Općih uvjeta poslovanja opskrbljivača vodom u Burgasu možda nepošten te dovodi li do povrede članka 3. Direktive Vijeća 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim odredbama u potrošačkim ugovorima (Direktiva) i točke 1. podtočke (b) Priloga članku 3. Direktive jer opskrbljivač vodom redovito povređuje svoju obvezu iz članka 31. stavka 1. Općih uvjeta poslovanja opskrbljivača vodom u Burgasu da mjesečno izdaje račune, čime povređuje pravo potrošača povezano s tom obvezom da za svaki mjesec prime zaseban račun za potrošnju. Kao što to proizlazi iz prava na koje se poziva sam opskrbljivač vodom u Burgasu i iz računa iznesenih u ovom predmetu, računi izdani u razdoblju od 25. kolovoza 2021. do 25. svibnja 2023. u ovom se slučaju odnose na obveze koje su nastale početkom 2020., odnosno računi su izdani znatno poslije nastanka obveza (obveza nastaje mjesečno na temelju potrošnje vode).

- 10 Drugi problem koji proizlazi iz članka 31. stavka 2. Općih uvjeta poslovanja opskrbljivača vodom u Burgasu povezan je s time da prodavatelj robe ili pružatelj usluge odgodom zastare svojih glavnih tražbina odgađa i zastaru tražbina za zatezne kamate koje proizlaze iz njih jer u skladu s člankom 119. ZZD-a prestanak glavne tražbine dovodi do prestanka sporednih tražbina koje proizlaze iz nje, čak i ako one još nisu zastarjele. Stoga bi raniji prestanak glavnih tražbina doveo i do prestanka tražbina za zatezne kamate. Međutim, suprotno tomu, bugarski sudovi trenutačno priznaju i zatezne kamate na glavne tražbine koje bi zastarjele kad bi se pokazalo da je članak 31. stavak 2. Općih uvjeta poslovanja opskrbljivača vodom u Burgasu nepoštena odredba.
- 11 Treći problem koji proizlazi iz članka 31. stavka 2. Općih uvjeta poslovanja opskrbljivača vodom u Burgasu povezan je sa sljedećom okolnosti: opskrbljivač vodom i sudovi trenutačno primjenjuju tu odredbu unatoč njezinoj mogućoj nepoštenosti i pretpostavljaju da se na obveze plaćanja usluga vodoopskrbe i odvodnje koje su nastale na teret potrošača primjenjuje rok, odnosno nakon isteka ugovorenog roka potrošač automatski dolazi u status neispunjenja obveze, vjerovnik potražuje zatezne kamate na iznos glavnice od dolaska u status neispunjenja obveze do konačnog podmirenja duga, a sud priznaje te zatezne kamate. Potonja okolnost znatno povećava financijsko opterećenje potrošača jer se, u skladu s člankom 84. stavkom 2. ZZD-a, na glavnu obvezu ne bi primjenjivao rok te bi trebalo opomenuti dužnika kad bi se uzela u obzir nepoštenost odredbe članka 31. stavka 2. Općih uvjeta poslovanja opskrbljivača vodom u Burgasu (kojom se određuje rok za plaćanje od trenutka izdavanja računa prodavatelja robe ili pružatelja usluge) te kad bi se ta odredba smatrala ništavom od trenutka sklapanja ugovora. Međutim, budući da ga se nikad nije opomenulo, tužbeni zahtjevi opskrbljivača vodom za plaćanje zateznih kamata bili

bi neosnovani jer potrošač nije opomenut radi plaćanja te stoga nije došao u status neispunjenja obveze. Trenutačno se u predmetima ne iznose dokazi za opomene koje je opskrbljivač vodom poslao potrošačima, ali sudovi koji pretpostavljaju da se na obvezu u skladu s odredbom članka 31. stavka 2. Općih uvjeta poslovanja opskrbljivača vodom u Burgasu primjenjuje rok i da je istekom tog roka potrošač došao u status neispunjenja obveze ipak priznaju zatražene zatezne kamate.

- 12 Zbog navedenih razloga Rajonen sad Burgas (Općinski sud u Burgasu) smatra da je za pravilnu odluku u sporu i pravilnu provedbu daljnjih postupovnih radnji u ovom predmetu potrebno tumačenje relevantnih odredbi prava Unije.

RADNI DOKUMENT